

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Pars Prima, De viis per quas acquiritur Jurisdictio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Officii partes per Regulas particulares. Sunt etiam aliquot, quibus magna subjicitur copia Exceptionum, Replicationum, Duplicationum &c. inutilium, & caliginem, potius quam lumen, parientium: talis est REG. XLIX. circa Residentiam Episcoporum extrâ casus necessitatis, vel utilitatis, eorum absentiam requirentes, quæ justa esse desinit, statim atque cessant causæ illam excusantes. Nihil est hac in Regula, quod non reducatur ad obligationem residendi extrâ casus legitimi impedimenti, qui illam suspendunt dumtaxat, quamdiu durant. Methodus hæc exponendi simplex est & perspicua, VIGELIANA autem intricatior & obscurior.

Multæ reperiuntur, quæ, nisi restringantur, falsæ sunt: talis est v. gr. Reg. XXIII. dicens, Episcopum novos Census imponere non posse, neque veteres augere: hæc enim vera non est; nisi quatenus id fieret absque justâ causâ: nam, si novam Parochiam exigat, imponere potest Ecclesiæ Decimas percipienti, onus Portionis Congruæ, quam non solvebat, si verò ea, quam Curato jam constituto solvebat, non sit sufficiens, eam augere potest. Idem est de Reg. XVI. ferente, Episcopum non posse eximere Ecclesiam à subjectione alterius, à quâ pendet: nam, si duæ Ecclesiæ sint unitæ, ita, ut una alteri subiecta sit, Episcopus earum unionem dissolvere potest, & tunc cessat dependentia. Idem dicendum de Reg. XXV. in quâ dicitur, Episcopum non debere Cognatis & Amicis suis credere Officia Ecclesiastica: nam, si digniores sint cæteris, anteferri debent. Laudatus autem Textus non prohibet nisi acceptionem Personarum, ex carnali affectu provenientem. REG. XIV. ejusque Exceptio, falsæ sunt, si accipiantur in omni suâ extensione: nam falsum est, Episcopum nihil posse sine consensu Capituli; laudatique Textus id non probant; sed potius, esse res quasdam, in quibus solo consilio Capituli indiget, alias verò, in quibus requiritur consensus. Regula tamen dicit, *sine consensu Capituli nihil administret*: Exceptio eam restringit ad casus, in quibus consuetudo praxim contrariam induxit; Textus autem laudatus ad illam probandam, loquitur solum de aliquot casibus requirentibus solum consilium.

Quædam Regulæ exoleverunt; talis est XLV. dicens, Episcopum non posse uti Dalmaticâ, sine licentiâ Pontificis.

Quædam malè concipiuntur ratione Exceptionis appositæ: talis est XLIII. dicens, Episcopum alienam Parochiam usurpare non debere; casus præscriptionis excipitur; porro, Usurpator nunquam præscribit, obstante scilicet malâ fide. Dicendum erat, Episcopum, qui Parochiam in alterius districtu possidet, eam restituere debere, nisi præscriptio ei patrocinetur.

Prima *Quinque Regularum* circa Jura & Officia Episcoporum ergâ Monasteria & Monachos, indicat solum Textus de iis prolixè loquentes. *Quatuor* sequentes reducuntur ad prohibitionem illos vexandi, sive quoad Temporalia, sive quoad Spiritualia. Reliqua Officia circa idem argumentum, aliis in locis observantur, quæ ab Autore indicari debuissent.

QUÆST. IX. circa Officium & Jus Prælati Superioris supplenda negligentia Prælatorum Inferiorum.

Jus, sub negligentia, cæteras Inferiorum Prælatorum culpas complectitur; nempe iniquam repulsam, & pravam electionem.

Autor eorum impotentiam adjicit, duabus superioribus omisiss. Quadruplex itaque defectus supplendi genus; negligentia; repulsæ; electio indigna; impotentia. Duo priora suppletur, faciendo quod, per negligentiam, omisissum fuerat, vel iniquè denegatum. v. gr. cum providetur Sedi, quam Collato-

res, Electores & Præsentatores ultrâ legitimum tempus vacare passi sunt. Suppletur tertium, sic Bono Ministro traditur locus pravo datus, sic dignam & capacem personam substituendo indignæ & incapaci, cui provissum fuerat. Suppletur quartum, Personæ infirmæ, & ad obeunda munera sua inhabili, Coadjutorem dando.

Quantum suppetit remedium circa casum repulsæ, hanc pro concessione accipiendo: *Cap. de suppl. negl.* ejus exemplum suppeditat: videlicet Abbatis pro benedictio habit; cum Episcopus ritè requisitus tribus vicibus, eum non benedicit, Jus à Benedictione dispensat, concedendo Abbati licentiam fungendi suis muneribus, perindè ac si benedictus foret.

QUÆST. X. circa Potestatem, Bona & Privilegia Episcoporum & aliorum Prælatorum.

Pleraque Regulæ hujus Quæstionis exigui usus sunt. Erectio Beneficiorum hodiè vigens, eas inutiles, quoad praxim, fecit. Episcopus non habet administrationem Bonorum Ecclesiasticorum: desit habere portionem Legatorum Piorum: Bona ejus Patrimonialia, separata sunt à Bonis ejus Ecclesiæ: non est hodiè necessarium conficere Inventaria utrorumque: acquisitiones, quas comparat semper ab acquisitionibus Ecclesiæ distinguuntur: reservatio Casuarum Episcopali ad Pontificem, ubique ferè abolevit Canones, qui earum notionem Conciliis Provincialibus tribuunt, & qui ad praxim in solâ Galliâ reducuntur, quamvis sæpius iis derogeretur: Domus Episcopalis amisit Jus Asylis in multis Regionibus: necessitas illum monendi, priusquam in Jus vocetur, sublata est.

OBSERVATIONES in CAP. IX. circa Jurisdictionem Prælatorum.

Argumentum, hoc est consequutio Quæstionis ultimæ Capituli præcedentis; nam Jurisdictio pertinet ad potestatem. Dividitur in Tres Partes; 1. de modo eam acquirendi. 2. Eam tuendi, 3. eam amittendi. *Prima & Tertia* valdè connexæ sunt; unus enim acquirit, quod alius amittit: itaque, ipsæ defectus suos mutuò supplere possunt. Consequenter addi potest viis, per quas acquiritur Jurisdictio, erectio Ecclesiæ inferioris in Episcopatum; unio Ecclesiæ unius Dioceseos, cum Ecclesiâ Dioceseos alterius; Sectio Episcopatus in plures, ejusque erectio in Archiepiscopatum; translatio domicili ab unâ Diocesi in aliam, sive peregrinatio ab unâ Diocesi in aliam propter negotia. His enim mutationibus, Ecclesia in Episcopatum erecta, quæ desinit esse obnoxia Jurisdictioni veteris Episcopatus, transit sub Jurisdictionem novi; Ecclesia unita Ecclesiæ alterius Dioceseos, eique subiecta, transit sub Jurisdictionem Ordinarii illius Ecclesiæ; per divisionem prædictam, Episcopus evadens Archiepiscopus, acquirit Jurisdictionem Archiepiscopalem in novos Episcopatus & amittit Jurisdictionem, quam habebat in Parochias sibi quondam subiectas, quæ transit ad novos Episcopos. Diocesani, qui domicilium in aliam Diocesim transferunt, illucque Bona sua conferunt, Prælati ejus loci fiunt Diocesani: per Incolarum in alienâ Diocesi, quamvis cum voto reditis in pristinam, peregrinus fit Diocesanus posterioris.

Pars Prima, de viis, per quas acquiritur Jurisdictio.

Quod dicitur in *Regulâ I.* de Electione ad Prælatum, extenditur ad aliam quamlibet Provisionem: hæc autem viâ Jurisdictio non acquiritur immediate, sed dignitas, cui illa cohæret.

Omnes Exceptiones, quæ leguntur sub *Regulâ II.* quæ præscriptionem collocat in fronte viarum, per quas

quas Jurisdictio immediatè acquiritur, desumuntur ex defectu conditionum requisitarum ad præscriptionem; proindè inutiles sunt; quando enim dicitur, præscriptione acquiri Jurisdictionem, agitur de præscriptione legitima.

Titulus, quem, Autor antè *Regulas* sequentes collocat, significare videtur, cum sermonem de causis acquisitionis Jurisdictionis intermittere. Nihilominus hæc Regula ad idem argumentum reducuntur; nam colligit in *Tertio* casus, in quibus Dioecesani Suffraganeorum Jurisdictioni Archiepiscopi sunt obnoxii, & hic exercitium Jurisdictionis acquirit in ipsos. Hos casus non debuisset colligere, sed rejicere in locum, ubi loquitur de Archiepiscopis & dicere duntaxat, hæc in Regula extare casus, qui Suffraganeorum Dioecesanos subjiciunt Archiepiscopi Jurisdictioni, & hunc aliquam in ipsos Jurisdictionem acquirere, quoad exercitium. *Quarta* loquitur de Exemptione, quæ Dioecesanos Episcopi subjicit alii Prælato; quæ proindè Prælati hic Jurisdictionem in illos acquirit. Enumeratio Exemptionum ibi instituta, rejici debuisset in locum, ubi de Privilegiis agitur. Idem est de eo, quod dicitur in Replicationibus generalibus hujus Regulae, & præcedentium, quod reducitur ad casus, in quibus cessat Exemptio, cujus discussio huic loco non congruebat. Satis vasta & gravis est Exemptionum materia, ut seorsim tractaretur: & quidem id præstitimus in speciali Tractatu de *Privilegiis*. R. G. V. de Jure dispensandi, argumento est aliena.

Dua Regula circa modum tuendæ Jurisdictionis, loquuntur solum de pœnis, quas incurrant ii, qui illam impediunt, vel se subicere recusant, priores Excommunicationi, posteriores Depositioni sunt obnoxii.

OBSERVATIONES in CAP. X. de Electione Prælatorum.

Secernere debuisset id, quod Prælati Regularibus peculiare est; quos videlicet esse Professos oportet, ut eligantur & eligant. Adjice, ætatem XXV. annorum sufficere, quoad illas Prælaturas; Electum indigere consensu Superioris, ad consentiendum Prælaturæ aliis Ordinibus. Quoad Abbatis, extant Regulae speciales in *Cap. 43. de Elect. in 6.* Abbates possunt eligi ad alias Abbatis & Episcopatus; Episcopi autem *postulari* duntaxat possunt ad alios Episcopatus.

Secernenda quoque erant ea, quæ Postulationem attinent, ab iis, quæ Electionem respiciunt; atque ab hac incipiendo, illam ad calcem Tractatus de *Electione* ejicere oportuisset; quoniam est Electio gratiosa, quæ, cum dispensatione Superioris indigeat, vocatur *Postulatio*; de ipsa loquendo, rebus tantum ipsi peculiaribus inhærendum fuisset, nempe defectibus, qui illam requirunt, vel qui illam excludunt; ejus formæ, & numero votorum necessario, cum illa concurrat cum Electione, vel ab hac separatur; effectui postulationis Superiori oblata, qui est impedire revocationem ejus. Utrumque præstitimus in Tractatu de *Electione*. Divisio ejus, quem hic Autor tradit, luculenta est, sitque in *Questiones IX.* videlicet 1. Quis possit eligi. 2. Quis eligere. 3. Per quem Jus illud exerceri possit. 4. Quando; 5. Ubi. 6. Antecedentia Electionem. 7. Modus eam faciendi, & Adjuncta. 8. Ejus Confectaria. 9. Affinia. *Quæst. III. V. VI. & IX.* duobus aut tribus verbis continentur: *Quæst. I. II. & VIII.* latius patent, & merito; cum sint longè majoris momenti.

QUESTIO I.

Prima, loquens de Qualitatibus in Eligendo requisitis, solvi potuisset, per unicam Regulam, & remissionem ad ea, quæ dicta sunt circa qualitates requisitas ad Ordines & Beneficia. *Regula* est, Leges, quæ illas dotes definiunt, esse prohibitivas; ejus autem ge-

neris Leges admittere omnes, quoscumque non excludunt: porro, Personæ, quæ excluduntur ab Electione passivâ, eadem sunt, quæ excluduntur ab Ordinibus & Beneficiis; eæ nempe, quæ, ratione hujus exclusionis, *Irregulares* vocantur, de quibus locuti sumus minutissime in Tractatu de *Irregularitate* considerata in speciebus suis; quæ non magis ad Ordines pertinent, quàm ad Beneficia, in quibus Electio locum habet: nam Prælaturæ, quæ sunt electivæ, requirunt Ordines; & Beneficia, quæ verè electiva sunt, eisdem requirunt. Quod dictum fuit de Irregularitate, locum habet quoad omnes Censuras personales, quæ sub hoc respectu eundem effectum operantur.

Si inter dotes ad Ordines requisitas, quædam non requirerentur ad Beneficia electiva; vel, è contra, quædam necessariae essent ad Beneficia hæc, non verè necessariae ad Ordines, quod quidem nos latet, satis fuisset illas observare.

QUESTIO II.

Prinquàm hujus Quæstionis Regulae discutiantur, tria, quæ ibi omittuntur, sunt observanda; scilicet 1. Jus eligendi pertinere ad membra Collegii, cui dandum est Caput, aliud-ve Membrum substituendum loco defuncti, aut segregati, aut cedentis, aut translati; quod æquissimum est; cum uniuscujusque ex illis interfit in illa electione. 2. Si quis eorum isto jure careat, id cautum fuisse per aliquam Legem prohibitivam, quæ illum excludit. 3. Cum jus eligendi spirituale sit, oportere, ut omnes, qui suspensi sunt ab hujusmodi jure, vel qui illud in perpetuum amiserunt, vel pro unâ vice, sint ex iis, quos à jure eligendi Leges excludunt; proindè cum Irregularitas Censuræ personalis, Excommunicationis Majoris, Suspensionis totalis, aut ab Officio, vel à Muneribus Beneficii, operentur hunc effectum, sequitur, eos, qui aliquâ Irregularitate implicantur, aut Censurâ innodantur, non posse eligere: idem juris est quoad omnes, qui actiones patnaverunt eligendi jure *ipso facto* privantes.

His igitur de causis, omnes Regulae hic ab Autore collectæ rediguntur ad aliquod ex observatis Capitibus, & singuli Canones, quos laudat, sunt prohibitivi, vel in verbis, vel in sensu: quantumcumque afferatur attentio, statim id legenti patet; itaque, sufficeret observare, Exceptiones *Regulae I.* loqui de iis, qui excluduntur à jure eligendi, & sub hoc respectu, discrepare ab aliis Regulis, quæ illorum mentionem ipsamet faciunt: nullum esse ordinem in enumeratione, quæ legitur in utrisque: multa esse, quæ pertinent ad alias Quæstiones; quod enim dicitur de Procuratoribus, pertinet ad *Tertiam*; quod dicitur de Loco, pertinet ad *Quintam*; quod dicitur de Compromisso, pertinet ad *Septimam*: quod dicitur de amissione juris eligendi, ob Electionem personæ indignæ, aut incapacis, pertinet ad *Octavam*: quod dicitur de Devolutione, pertinet ad *Quartam*.

Ad disponendas ordine genuino Personas, quæ excluduntur à jure eligendi, incipere oportet à Populo, sive Laicis, qui hodie sunt prorsus incapaces, ratione sui status; tum pergendum ad Clericos aliarum Ecclesiarum, qui excluduntur, quoniam non sunt ex Collegio; indè, ad Impuberes, qui non habent ætatem; deindè ad Personas justæ ætatis, quæ non habent Ordinem requisitum; tum ad eos, qui habentes qualitatem utramque, sunt absentes, & Procuratores non nominarunt; Indè transeundum ad eos, qui aliquâ Censurâ, aut Irregularitate innodantur; & quorum jus propterea suspenditur, denique ad Collegium, quod jus suum amisit, vel propter Electionem tempore legitime neglectam, vel propter Electionem Personæ indignæ, ratione Morum, vel ignorantie, aut incapacis, ratione defectuum suorum, non criminalium, vel quia jus suum in alios trans-